

DOĞADA BU AY

Dünya Sulakalan Günü Kutlandı!

1997'den beri 2 Şubat, "Dünya Sulakalan Günü" olarak kutlanır. 2 Şubat 1971 yılında çeşitli dünya ülkeleri, sulakalanlar için İran'ın Ramsar kentinde bir araya gelmişler. Bu toplantının sonunda, "Sulakalanlar Sözleşmesi (Ramsar Sözleşmesi)" imzalanmış ve sulakalanların korunmasına yönelik önemli bir başlangıç adımı atılmış. Sulakalanlar, hem insanlar hem de diğer canlılar açısından çok önemli. Sulakalanlar, taşkınların ve iklim değişikliklerinin kontrol altında tutulması, yeraltı sularının beslenmesi, kıyı çizgisinin sabitlenmesi, fırtınalardan korunmayı sağlama, besin kaynakları içermesi, su arıtımı gibi işlevlerinin dışında, dinlenme ve turizm gibi etkinliklerin de yapılabildiği yerler.

Sulakalanlar suyun, su da yaşamın kaynağıdır. Aslında sulakalanları büyük bir süngere benzetebiliriz. Suyun yeraltında, toprakta ya da göl, bataklık gibi alanlarda depolanmasını sağlarlar. Dünyanın % 70'inin suyla kaplı olmasına karşın, kullanabildiğimiz su oranı % 1'dir. Bu miktarın çoğu da sulakalanlarda bulunur. Sulakalanların varlığı, suyun akış hızını azaltarak, suyla taşınan tortu ve besinlerin çökerek depolanmasını sağlar. Bu sayede tarıma elverişli alanlar oluşturur. Dünyada yaklaşık 3 milyar kişinin başlıca besin kaynağı pirinçtir. Bu ürün, çoğunlukla sulakalanlarda yetiştirilir. Dünyanın balık kaynağının üçte ikisi de sulakalanlardan elde edilir. Şaşırtıcı gelebilir; ama sulakalanların çoğu, aynı zamanda kereste üretimi yapılan ve enerji kaynakları bakımından zengin alanlardır.

Sulakalanlarda bulunan sazlar, sulara bulunan fazla azotu, fosforu ve bazı kimyasalları artırır. Doğal bir süzgeç görevi gören sazların köklerindeki bazı mikroorganizmalar, özellikle azot içeren kimyasal maddeleri besin olarak tüketir. Sazların insanlar tarafından çeşitli nedenlerle kesilmesi, sulakalanların arıtma işlevini yerine getirememesi anlamına gelir.

Sulakalanlar, şiddetli yağışları tutar, üzerindeki bitki örtüsü sayesinde taşkın sularının akış hızını azaltır. Böylece nehrin alt bölgelerinde oluşabilecek

taşkınları engeller. Kıyılarda bulunan sulakalanlar, rüzgâr, dalga ve akıntı hareketlerini azaltır. Kıyı erozyonunun etkilerini azaltır. Sulakalanları besleyen nehirlerin üzerine yapılan barajlar, bazen olumsuz etkilere yol açabilirler. Nehirler aracılığıyla gelen besin ve tortuların barajlarda birikmesi, dalgalarla kıyıda çekilmiş olan kumul ve tortular yenilenmesini engeller. Bu nedenle bir süre sonra kıyıda aşınma oluşur.

Sulakalanlar, dünyada yağmur ormanlarından sonra en fazla canlı türünü barındıran alanlardan biri. Bunun nedeni, yüksek miktarda besin içermeleri. Tatlı su sulakalanları, dünyadaki tüm canlı türlerin % 40'ını ve tüm hayvan türlerinin % 12' sini barındırırlar. Bu canlı türlerinin zenginliği ve çeşitliliği, ilaç sanayi ya da pirinç gibi ürünlerin yetiştirilmesi nedeniyle ekonomik açıdan da önemlidir. Ayrıca turizm etkinliklerine uygun bölgelerdir. Sula-

kalanların birçoğu, "Ramsar", "Milli Parklar" ya da "Dünya Mirası" gibi uygulamalarla koruma altına alınır.

Türkiye'nin Ramsar Alanları

Türkiye'nin de imzaladığı Ramsar Sözleşmesi, sulakalanların korunması için yapılması gerekenleri içerir. Sözleşmeyi imzalayan ülkeler, biliminsanları tarafından belirlenen sulakalan ölçütlerine uyan alanları, Ramsar alanı olarak ilan eder ve bu alanların korunabilmesi için yapılması gerekenleri belirler. Dünyada şu ana kadar 144 ülke, bu sözleşmeyi imzaladı ve 1440 sulakalan, Ramsar Alanı olarak ilan edildi. Türkiye'de 9 Ramsar alanımız var. Bunlar, Uluabat Gölü, Kuş (Manyas) Gölü, Göksu Deltası, Akyatan Gölü, Gediz Deltası, Burdur Gölü, Sultansazlığı, Seyfe Gölü ve Kızılırmak Deltası. Çevre ve Orman Bakanlığı, bu konudaki çalışmaları sonucunda, Yumurtalık Lagünü, Acıgöl, Büyükmençeres Deltası, Bafa Gölü, Nemrut Gölü, Sodalı Göl, Kocaçay Deltası, Beyşehir Gölü, Akşehir Gölü, Kızören Obruğu, Kozanlı Gökgöl, Kulu Gölü, Meke Maarı, Ereğli Sazlıkları, Marmara Gölü, Dalaman, Bulanık Ovası, Sarıkum Gölü ve Tödürge Gölü'nü de Ramsar alanı olarak ilan etmek istediğini açıkladı. Bu alanlardan birine yakın oturuyorsanız, önemi dünyaca kabul edilmiş bir doğal alana komşusunuz demektir.

Bir sonraki Dünya Sulakalan Günü yaklaşmadan, yakınınızdaki sulakalanları tanımaya başlayalım mı? Bize yakınınızdaki sulakalanlardan bilgiler göndermenizi bekliyoruz.

Sulakalanlarla İlgili Bazı Bilgiler

■ Ramsar Sözleşmesi'ne göre sulakalan şöyle tanımlanıyor: Alçak gelgitte altı metreyi aşmayan deniz suyu alanlarını da kapsamak üzere doğal ya da yapay; sürekli ya da geçici; durgun ya da akar, tatlı, acı ya da tuzlu su; bataklık, ıslak çayırlar, turbalık ya da bataklıklar.

■ Dünyanın % 3'ü sulakalanlarla kaplı ve insan nüfusunun yaklaşık % 75'i sulakalanlarda ya da bu alanların yakınında yaşar.

■ Aspirin, söğüt ağacının kabuğunda bulunan bir tür asit kullanılarak elde edilir. Söğüt ağacıysa özellikle sulakalanlarda sık rastlanılan bir ağaç türüdür.

■ Sulakalanlar, kuş gözlemciliği, kano, kürek çekme gibi birçok uğraşın yapılmasına olanak sağlar.

■ Tarım alanlarında aşırı kullanılan kimyasal ilaçlar, yapılaşma gibi bazı nedenlerden dolayı sulakalanlar dünyada çok tehdit altında olan yaşam alanlarından biri.

■ 2 Şubat 2005 yılında Dünya Sulakalanlar Günü Çevre ve Orman Bakanlığı, Kuş Araştırmaları Derneği ve Adana Çevre ve Tüketici Koruma Derneği tarafından Adana'da düzenlenen bir etkinlikle kutlandı.

Burcu Meltem Arık
burcu.arik@dogadermegi.org

Kaynaklar:
www.ramsar.org
www.kad.org.tr
www.sifiryokulus.org
www.birdlife.org
www.wwlearn.org.uk